

POSVETA VELIKOJ ISTRAŽIVAČKOJ KARIJERI, Prikaz knjige OD DVOJBE DO RAZDVOJBE. ZBORNİK RADOVA U ČAST PROFESORICI BRANKI TAFRI

Novak, Kristian

Source / Izvornik: **FLUMINENSIA : časopis za filološka istraživanja, 2019, 31, 329 - 335**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:785402>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-08**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

POSVETA VELIKOJ ISTRAŽIVAČKOJ KARIJERI

OD DVOJBE DO RAZDVOJBE. ZBORNİK RADOVA U ČAST PROFESORICI BRANKI TAFRI

*Uredili Petra Košutar i Mislav Kovačić
Zagreb: Ibis Grafika, 2018.*

Ovaj zbornik sadrži 35 radova, vrijednih i dosad neobjavljenih, a autorice i autori su im cijenjeni članovi akademske zajednice svih generacija, iz Hrvatske i inozemstva (Austrija, Norveška, SAD, Srbija). Kako navodi recenzentica Ljiljana Marks, neki radovi obrađuju teme o kojima se, poput platisemije i similesemije, prvi put piše u nas.

Znanstveni su radovi podijeljeni u dva velika poglavlja, *I. Riječ u strujanjima sadašnjosti* (3–272) i *II. Riječ u tragovima prošlosti* (273–528). Prvo poglavlje donosi radove koji se na ovaj ili onaj način bave jezičnom sinkronijom.

Matea Birtić u radu „Vrste dopuna u *Bazi hrvatskih glagolskih valencija*” (3–19) piše o valencijskim dopunama, pri čemu su u središtu pažnje psihološki glagoli. Autorica je izdvojila deset vrsta dopuna – nominativnu, genitivnu, dativnu, akuzativnu, instrumentalnu, predikatnu, priložnu, prijedložnu, infinitivnu i rečeničnu.

U tekstu „Sinonimija u višerječnim svezama hrvatskoga jezika” (21–30) Goranka Blagus Bartolec obrađuje sinonimne odnose na sintagmatskoj jezičnoj razini te na temelju primjera iz *Kolokacijske baze hrvatskoga jezika* predstavlja devet mogućih modela takvih odnosa.

Rad „O jednoj mogućoj koncepciji izrade „razlikovnih rječnika” između bliskih mjesnih govora” (31–43) Đure Blažeke prikazuje, na primjeru međimurskih govora Preloga i Kotoribe, neke metodološke aspekte izrade razlikovnih dijalektalnih rječnika između dvaju bliskih govora. Autor utvrđuje pet vrsta razlikovnosti.

Dušan Dožudić se u radu „Govor između rečenice i sadržaja: opaske o semantici (ne)upravnoga” (45–64) bavi semantičkom analizom rečenica upravnog i neupravnog govora u tradiciji Gottloba Fregea te iz perspektive filozofije analitičke tradicije razmatra prikaze te teme u hrvatskim gramatičkim priručnicima.

Rajna Dragičević u radu „Domen primene lekseme kao segment leksičkog značenja” (65–80) predstavlja analizu korpusa dijelom saznadnog od rječničkih natuknica, dijelom od navoda iz Elektronskog korpusa srpskog jezika i pretraživača Google, dijelom od navoda iz vlastitoga istraživanja sintagmatskih asocijacija studenata. Autorica iznosi i argumentira stav da je domena primjene leksema dio leksičkoga značenja.

U radu „Može li se sve dovesti u pitanje?” (81–93), posvećenom „Branki, ženi od tisuću pitanja”, Željka Fink bavi se analizom kolo-kacijskih sveza i frazema sa sastavnicom PITANJE, a jedan od zaključaka koje donosi jest da se u tom kontekstu najčešće realizira strukturni tip pridjev + imenica.

Rad Darinke Gortan Premk „Platisemija i similisemija u polisemantičkoj strukturi jedne lekseme” (95–105) bavi se statičnom i dinamičnom polisemijom te širokoznačnošću (platisemijom) te se u njemu predstavljaju definicije i specifične razlike u odnosu na srodne pojave, termine i koncepte.

Jadranka Gvozdanović se u radu „O brojevima” (107–111) bavi brojevnim riječima s aspekta morfologije, sintakse i leksikologije, a napose pitanjem treba li brojevnje riječi analizirati kao posebne leksičke jedinice, ili im se treba pristupiti pre-

ma njihovim funkcionalnim mogućnostima.

U radu „Prijedlozi kao rječničke natuknice” (113–125) Ivana Matas Ivanković kritički sagledava tretman prijedloga u hrvatskim jednojezičnim rječnicima, osobito glede činjenice da se pri njihovu bilježenju počesto zanemaruje njihova sintaktička funkcija. U radu se predstavlja i prijedlog ispravne leksikografske obradbe prijedloga.

Lucia Miškulin Saletović i Mislava Bertoša u svom članku „Što može reklamna tipografija? Funkcije tipografskoga oblikovanja na primjeru suvremenih hrvatskih reklama” (127–142) analiziraju tipografiju u reklamama za njegu tijela, proizvode za njegu odjeće i prehrambene proizvode te predstavljaju dvije istaknute funkcije. Jedna je vezana za vizualnu organizaciju teksta, a druga za pobuđivanje interesa primatelja asocijacijama i maštovitošću.

Ida Raffaelli u radu „Kroz leksikologiju i semantiku” (143–159) daje presjek tumačenja odnosa rječotvorja, leksikologije i semantike, pritom se referirajući upravo na koncepciju rječotvorja Branke Tafre kao na osobito uspješnu, jer ulazi u prostore leksikologije, gramatike i semantike, ali se od njih može i odvojiti jasno postavljenim ciljevima i definiranim metodama jezičnoga opisa.

U radu „Prozodijska tvorba u hrvatskom jeziku” (161–175) Emina

Ramadanović i Barbara Kovačević bave se analizom i opisom unutar-nje tvorbe u hrvatskome jeziku, tj. tvorbenog načina kod kojeg dolazi do promjene unutar same riječi ili tvorbene osnove. Autorice predlažu razgraničenje dvaju tvorbenih načina – naglasne (prozodijske) tvorbe i fonemske tvorbe.

Slavomira Ribarova u radu „Simbolika ili arbitrarnost – o brojevima ČETIRI i ČETRNAEST u frazemima (na primjeru češkoga, makedonskoga i hrvatskoga jezika)” (177–188) prikazuje kako brojerna komponenta sudjeluje u semantici frazema te propituje funkciju njihove uporabe u smislu arbitrarnosti odnosno simboličnosti.

Ljiljana Šarić u radu „Blisko značeni prefigirani glagoli: konstrukcija značenja i scenariji” (189–214) predstavlja analizu triju skupina sličnoznačnih glagola tvorenih prefiksima u-, o(b)-, na-, iz- i za- te dokazuje postojanje izvedenih značenja metaforičke i metonimijske prirode koje rječnici nužno ne bilježe.

Rad „Višestruka ekvivalencija: izazovi i rješenja” (215–223) Danka Šipke analizira situacije kada jednom leksemu izvorišnog jezika odgovaraju dva ili više ekvivalenta u odredišnom jeziku te daje prijedlog taksonomije višestruke ekvivalencije.

Marija Turk u radu „Od kolokacije do frazema” (225–237) na pri-

mjerima uzualnih sintagmi strukturnog tipa pridjev + imenica prikazuje problematiku odnosa kolokacija i frazema, propituje prisutnost imanentnih frazemskih svojstava u kolokacijama, a za razgraničenje u analizu uvrštava i nekoliko semantičkih aspekata, kao i funkcionalnu diferencijaciju.

U radu „Labor omnia vincit (o radu i radinosti u zoonimnoj frazeologiji)” (239–251) Ivana Vidović Bolt predstavlja usporedbu hrvatskih i poljskih zoonimnih frazema kojima se opisuje odnos prema radu, s posebnim naglaskom na koncepte marljivosti i ustrajnosti, način i intenzitet rada te stanje izazvano mukotrpnim radom.

Rad Jasne Vince „Ajme naslova! Uzvik, pridjev, prilog i imenica AJME” (253–268) bavi se sintaktičkim ulogama i značenjem riječi izvedenih iz naslovnog uzvika te prikazuje kako se imenica *ajme* može i deklinirati, a prilog i pridjev stupnjevati. Autorica promatrani fenomen smatra tipičnim za „opće osiromašenje morfologije svojstveno niskomu funkcionalnomu stilu suvremenoga hrvatskog jezika”.

U drugom poglavlju, *Riječ u tragovima prošlosti*, skupljeni su radovi vezani za povijesnojezične, etimološke i onomastičke teme.

Antroponimijom se primjerice bavi Ankica Čilaš Šimpraga u radu „Branka i ostala imena s osnovom

BRANI u hrvatskoj antroponimiji” (273–287), u kojem između ostaloga prati pojavljivanje u naslovu spomenutog imena odnosno osnove kroz povijest, a dana su i moguća objašnjenja njihova smanjenoga ili povećanoga nadijevanja.

Akademik Stjepan Damjanović radom „Približavanje standardu (napomene o hrvatskom jeziku u 17. stoljeću)” (289–298) daje još jedan prilog diskusiji o početku suvremenoga jezičnoga standarda. Autor naglašava da se uspješno razrješenje dileme može očekivati tek nakon uspostavljanja jasnih kriterija na temelju kojih bismo mogli povlačiti razdjelnicu između predstandardizacijskih i standardizacijskih razdoblja, a ta granica, smatra autor, nikako ne može biti oštra.

U radu „Rukopisna gramatika Šime Starčevića. Prvo čitanje” (299–315) Šime Demo prikazuje Starčevićev opis latinske gramatike pronađen 2008. u ostavštini ličkoga svećenika Martina Davorina Krmpotića. Autor napominje da je taj vrijedan materijal nakon pronalaska prosljeđen riječkom Odsjeku za kroatistiku, odnosno istraživačima na projektu *Hrvatska pisana baština od 17. do 19. stoljeća* pod vodstvom prof. dr. sc. Diane Stolac.

Georg Holzer u radu „Generativistische Beschreibung ausgewählter prosodischer Alternationen im Neustokavischen” (317–325) piše iz-

među ostalog o mentalnom realizmu koji stalno nalazi potvrdu u prvobitnoj terminologiji starih gramatika, a u glavnom se dijelu rada iz generativne perspektive klasificiraju neke od prozodijskih alternacija koje se pojavljuju u novoštokavskom.

Marijana Horvat i Vladimira Rezo u tekstu „O tvorbi imenica i pridjeva u Jurinovoj *Slovkinji*” (327–343) predstavljaju analizu tvorbenih načina kojima je purist Josip Jurin tvorio imenice i pridjeve te uspoređuju taj korpus s potvrđenim odnosno nepotvrđenim unosima u *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU*.

Rad „Zlatno doba bečke slavistike: od Miklošića do Trubeckoga” (345–354) Jagode Jurić-Kappel donosi pregled povijesnog razvoja bečke slavistike od njezina osnutka 1849., pa sve do međuratnog razdoblja, kada katedru vodi jedan od vodećih jezikoslovaca svojega doba u svjetskim okvirima.

Amir Kapetanović u radu „Preporodni hrvatsko-njemački rječnik *Kleines illirisch-deutsches Wörterbuch für die Jugend der Militär-Grenzschnellen* Ladislava Škrobota (1839)” (355–369) predstavlja opis rječnika koji do ovoga rada nije bio predmetom filološke analize. Između ostaloga, autor ističe rječnik kao vrijedno svjedočanstvo kako se uz pomoć takvih priručnika nastojala širiti

ilirski štokavština i na kajkavskom području.

Mate Kapović u radu „Naglasak u rukopisnom rječniku Bartola Kašića (1599)” (371–384) daje opis akcentatskog sustava u naslovnom rječniku. Na temelju Kašićeva znakovnoga sistema rekonstruiran je broj prozodema i njihova distribucija te je dana opisno-poredbena analiza.

U radu „Profano – sakralno” (385–399) Pavla Knezovića na brojnim je primjerima predstavljena analiza barokne figure kontrasta u tekstu jednog od najvažnijih predstavnika homiletske književnosti 18. stoljeća, bosanskoga franjevca Filipa Lastrića.

Akademik Ranko Matasović u svojem se radu „Proto-Slavic *ędro ‘kernel, core’ and *ędro ‘bosom’” (401–405) bavi etimologijom dviju riječi koje se u hrvatskome razlikuju samo u naglasku, *jędro* i *jędro*, te iznosi argumentaciju da obje riječi vuku podrijetlo iz praindoeuropskoga izvora.

Etimologijom se bavi i rad „O porijeklu i razvoju kršćanskoga značenja staroslavenske riječi *pastyrъ*” Milice Mikecin (407 – 420), u kojem se, između ostaloga, ističe da je teološka povezanost između spasitelja i pastira dobila izraz u etimološkoj povezanosti staroslavenskih riječi *pastyrъ* i *spasiteljъ*.

Anica Nazor u svom se radu „Čudesa svetoga Jeronima u Troji (u

glagoljičnom *Transitu svetoga Jerolima* iz 1508. godine)” (421–427) bavi najopsežnijim tekstom o svetom Jeronimu u starijoj hrvatskoj književnosti, točnije dijelom opisa čudesa, koji nedostaje u deset očuvanih glagoljičnih primjeraka *Transita*. Autorica donosi opise svih 19 čudesa, prema latiničnom prijepisu Lovrijenca Venjanina iz 1670. godine.

U radu „Zajednički slavenski korijeni za nazive posuda i pribora za jelo” (429–445) Neda Pintarić predstavila je analizu 28 naziva za posude, naprave i pribor za jelo u hrvatskom, poljskom, ruskom, slovačkom i češkom jeziku u usporedbi sa staroslavenskim, praslavenskim i indoeuropskim jezikom kao etimološkim uzorima.

Dubravka Sesar se u radu „Slavenski jezici u 17. stoljeću” (447–462) pozabavila prijelomnim razdobljem za mnoge slavenske jezike, prijelomnim za zapadne zbog snažnog utjecaja nepovoljnih društvenih prilika na kulturne procese, a za istočne zbog početka približavanja europskim književnim tradicijama.

Anastazija Vlastelić u radu „O Veberovoj sintaksi pridjeva: Je li *hrabri Zrinski* hrabar, a *Aleksandar Veliki* velik?” (463–475) analizira Veberov članak „O pridavniku” (objavljen u *Radovima JAZU* 1871.), kojime je začetnik hrvatske sintakse odgovorio na kritike suvremenika

na njegovu podjelu službe pridjeva u *Skladnji ilirskoga jezika za niže gimnazije*.

U radu „Animalističke predodžbe ljudske naravi: *Cvêť vsake mudrosti* u hrvatskoglagoljskom *Vinodolskom zborniku*” (477–498) Antonija Zardija Kiš analizira animalističku vizuru kroz koju se u naslovnom tekstu (prijevodu talijanskog djela iz prve polovice 14. st, *Fiore di virtù*) promatra čovjek i njegovo ponašanje.

Dubravka Zima se u tekstu „Jer je Bog tako odredio, da nikada mlađi ne pojede, što stariji ne promisli: hrana u *Pričama iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić” (499–512) bavi toposom hrane u kanonskoj zbirci iz naslova te predstavlja četiri metaforičke figure kojima se tumači hranjenje, hrana i njezino pripremanje.

Zbornik, osim dvaju velikih poglavlja sa znanstvenim radovima, sadrži i *Uvodnu riječ* (IX–X), *Biografiju prof. dr. sc. Branke Tafre* (XI–XIV), *Bibliografiju prof. dr. sc. Branke Tafre* (XV–XXXII), poglavlje *Učitelji učenici* (XXXIII–XXXIV), koje sadrži kratka osobna obraćanja akademika Radoslava Katičića i Milenka Popovića Branki Tafri, *Kazalo imena* (529–545) te *Podatke o suradnicima* (546–548).

Osim tekstova akademika Katičića i Milenka Popovića, u ovaj su zbornik ušla još tri teksta koja odudaraju od produkcije koja pretendi-

ra na znanstveno, ali smatramo da time nipošto nisu manje važna za zbornik i slavljenicu.

Diana Stolec daje zborniku osobnu notu tekstem „Kolegica kolegici. Na zajedničkim povijesnim putovima” (269–270), u kojem se prisjeća prvih razgovora s Brankom Tafrom, zajedničkih istraživačkih početaka, razmjene iskustava, paralelnih znanstvenih putova. Velimir Piškorec pak tekstem „Čovjek čovjeku” (513) slavljenici daje iskaz duboke zahvalnosti i divljenja koji počinje prozom, a završava šaljivo-panegiričkim deseteračkim stihovima. Mislav Kovačić, kojemu uz Petru Košutar treba čestitati na odlično odrađenu, velikom poslu uređivanja ovog zbornika, napisao je tekst „Zaslovak” (514–528), koji počinje duhovitim kritičkim osvrtom na suvremenu znanstveno-istraživačku scenu u kojem se opisuje nekoliko tipova odnosa između zrelijih i mlađih istraživača, odnosno između istraživača i njihovih kritičara. Na temelju toga, autor daje svoje dojmove o profesorici Tafri te je opisuje, između ostaloga, kao logičarku među filozofima, kao vrhunsku visokoškolsku nastavnicu, pa i kao vrlo gostoljubivog domaćina, misleći pritom na profesionalnu pristupačnost, pa i njezin *modus operandi*, koji je spajao dijakroniju i sinkroniju te, kako autor ističe, danas nesretno razdvojene filologiju i lingvistiku.

Osim toga, u mnogim se ovdje spomenutim radovima autori izravno referiraju na slavljenicu, zahvaljuju na pomoći tijekom karijera, bilo na osobnoj, bilo na profesionalnoj, bilo na kolegijalnoj razini. Filozof Dušan Dožudić tako u fusnoti svojeg rada zahvaljuje profesoricu Tafri kako na terminološkim opaskama njegovu radu, tako i na podršci u štrajku na Hrvatskim studijima (45).

Vjerujemo da, osim neprijeporne kvalitete objavljenih radova, ovo ostaje i knjiga koju će sama slavljenica rado vidjeti na svojoj polici i u svojim rukama, upravo zato što u njoj ima toliko osobnog i iskrenog divljenja i poštovanja. Knjiga je to koja označava kraj jedne velike karijere (barem njezina „službenog” dijela) i koja daje naslutiti kakve će odjeke imati i već ima. U želji da za kraj ovog prikaza pokušamo odgovoriti na pitanje čime nas je to toli-

ko zadužila slavljenica, dopustit ćemo si također nešto osobniji ton.

Rad na ovome prikazu nekim se slučajem preklapio s mojim istraživanjem nastavnoga rada i jezične biografije Vjekoslava Babukića. Rad na bilo čemu što je Branki Tafri u nekom trenutku bilo u istraživačkom fokusu za mene u pravilu počinje frustracijom: „Sve je već izvukla”. Nastavak je u pravilu nešto lakši, jer njezini radovi uvijek otvaraju nova pitanja, poziv za propitivanje i diskusiju. No, u takvu diskusiju ne valja se upuštati ako se barem ne pokušamo približiti prethodničnoj akribičnosti, preciznosti u argumentaciji i sposobnosti stvaranja originalnih interpretacijskih modela kada se nađemo u ozbiljnoj dvojbi. Što nam je, dakle, dala Branka Tafra? Snažne temelje i velike izazove. I, svakako, početnu frustraciju koja nas čini barem manje lošim istraživačima nego što bismo bili bez nje.

Kristian Novak